

28.05.2004

Maa- ja metsätalousministeriö

MAA- JA METSÄTALOUSHMINISTERIÖN TILINTARKASTUSKERTOMUS VUODELTA 2003

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tänään päättänyt antaa maa- ja metsätalousministeriön tilintarkastuksesta varainhoitovuodelta 2003 tämän tilintarkastuskertomuksen. Tarkastuksen on suorittanut erikoistutkija, JHTT Väinö Viherkoski ja siinä ovat avustaneet ylitarkastaja Maria Pärnänen sekä tarkastaja Riitta-Liisa Heikkilä. Tarkastukseen sisältyneen EMOTR-osarahoitteisten maaseudun kehittämistoimenpiteiden tarkastuksen on suorittanut ylitarkastaja Heikki Kuvanto. Tarkastusta on valvonut tarkastuspäällikkö Marjatta Kimmonen.

Tarkastus on suoritettu tarkastusviraston tilintarkastusohjeen mukaisesti ja se on kohdistunut maa- ja metsätalousministeriön tilinpäätökseen, tilinpäätöstietojen perustana olevaan kirjanpitoon ja muuhun laskentatoimeen, sisäiseen valvontaan sekä talousarvion ja sitä koskevien keskeisten säännösten noudattamiseen.

Tarkastuksen perusteella esitetään seuraavaa.

BUDJETOINTIMENETTELYT

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos on vuonna 2003 maksanut talousarvion vastaisesti palkkausmenoja momenteilta 30.41.41 (Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen) ja 30.41.42 (Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen). Näiden momenttien päätösosissa ei ole mainintaa palkkauksesta eikä henkilötyövuosimääristä. Vuosien 2002 ja 2003 talousarvioiden yksityiskohtaisten perustelujen yleisissä määräyksissä todetaan, että muiden kuin palkkaus- tai toimintamenomomenttien määrärahaa saadaan käyttää henkilöstön palkkaamiseen virastoihin ja laitoksiin vain, jos palkka-

uksesta ja momentin määrärahalta palkattavien henkilöiden enimmäismäärästä henkilötyövuosina ilmaistuna on maininta momentin perustelujen päätösoosassa.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos on lisäksi maksanut momentilta 30.51.22 (Vesivarojen käyttö ja hoito) talousarvion vastaisesti palkkausmenoja vakitukselle henkilöstölle. Momentin päätösoosan mukaan määrärahaa saa käyttää määräaikaisen henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Ministeriön tulee talousarvion valmistelijana ja kyseisten määrärahojen myöntäjänä varmistua siitä, että palkkausmenoja koskevat käytännöt ovat talousarvion mukaisia.

TILINPÄÄTÖS

Tilinpäätöslaskelmat, liitetiedot ja laskelmien tarkastelu

Tilinpäätöslaskelmien sisältöä ja esittämistapaa sekä niiden perustana olevaa kirjanpitoa on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen selvittämiseksi, onko tilinpäätöslaskelmat ja liitetiedot laadittu olennaisilta osin oikein.

Tulotukien, lfa-tukien ja ympäristötukien takaisinperinnät on edelleen vuonna 2003 kirjattu talousarviomenotilin ja liikekirjanpidon menotilin hyvitykseksi. EMOTR-osarahoitteisten maaseudun kehittämistoimenpiteiden tukien takaisinperinnät on vuonna 2003 kirjattu talousarvion mukaisesti. Talousarviolain 3 a § mukaan siirtomenojen palautukset eivät voi olla nettobudjetoinnin kohteena ja yleisten määrärahan käyttöaikaa koskevien periaatteiden mukaan menonoikaisuja voidaan kirjata talousarviolille vain kyseisen määrärahan käyttöaikana. Takaisinperintöjä on kirjattu menoarviolin oikaisuksi myös sellaisissa tapauksissa, joissa alkuperäinen määräraha ei enää ole ollut käytettävissä. Takaisinperinnät on kirjattu virheellisesti myös liikekirjanpidossa.

Ministeriö on kirjannut momenteille 401.24.50.66 (Lähialueyhteistyö) ja 401.30.14.63 (Maaseudun kehittäminen) talousarvion vastaisesti vuodelle 2003 yhteensä 64 000 euroa sellaisia menoja, jotka olisi talousarvion mukaan tullut kirjata vuoden 2004 menoiksi. Menettelyllä on pidennetty edellä mainittujen siirtomäärärahojen käyttöaikaa.

Tilinpäätöslaskelmat, jotka koostuvat talousarvion toteutumalaskelmasta, tuotto- ja kululaskelmasta sekä taseesta, on tarkastuksessa todettu muilta osin laadituiksi säännösten mukaisesti.

Tilinpäätöslaskelmien liitteenä esitetyt tiedot on tarkastuksessa todettu esitettyiksi talousarvioasetuksen edellyttämällä tavalla.

Tilinpäätösasiakirjassa on esitetty tilinpäätöslaskelmien tarkastelu talousarvioasetuksen mukaisesti.

Tuloksellisuuden kuvaus ja maksullisen toiminnan kannattavuustiedot

Tuloksellisuuden kuvauksen kulutietojen sekä kustannusvastaavuuslaskelmien sisältöä ja esittämistapaa ja edellä mainittujen tietojen perustana olevaa laskentatoimintaa on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen selvittämiseksi, sisältävätkö tuloksellisuuden kuvaus ja kustannusvastaavuuslaskelmat olennaisilta osin oikeat ja riittävät tiedot. Tarkastus ei ole kohdistunut tilinpäätöksen vaikuttavuustietoihin.

Toimintakertomuksessa ei ole esitetty taloudellisuutta ja tuottavuutta koskevia tunnuslukuja eikä näitä korvaavina kustannus- ja henkilötyövuositietoja osastoittain tai tulosalueittain kolmelta vuodelta. Esitettyjä tietoja ei näin ollen voida pitää riittävinä. Esitetyt kulutiedot ovat luotettavia. Maksullisen toiminnan vuositulosta kuvaavat tiedot kustannusvastaavuuslaskelmassa ovat oikeat ja riittävät.

SISÄINEN VALVONTA

Sisäistä valvontaa on arvioitu riskianalyyseissä ja tarkastettu kirjanpidon, valtuusseurannan ja muun laskentatoimen tarkastuksen yhteydessä sekä erikseen eräiden kansallisten tulotukien, EU:lta saatavien tulojen sekä EMOTR –osarahoitteisten maaseudun kehittämistoimenpiteiden osalta.

Tarkastuksen perusteella kirjanpitoa voidaan pitää asianmukaisesti hoidettuna lukuun ottamatta tukien takaisinperintöihin liittyvää kirjauskäytäntöä. Lisäksi olennaisia menoja oli maksettu ilman hyväksymistä ja maksumääräystä.

Ministeriön kustannuslaskentaa ei ole järjestetty niin, että se täyttäisi talousarvioasetuksen 55 § mukaiset vaatimukset, mikä vaikuttaa edellä käsiteltyihin puutteellisiin tilinpäätöstietoihin tuloksellisuuden osalta.

Kansallisten tulotukien sisäisessä valvonnassa todettiin puutteita, joiden osalta ministeriön tulee ryhtyä korjaaviin toimenpiteisiin.

HALLINNONALAN OHJAUS

Vuosina 2002 ja 2003 on suoritettu ministeriön tulosohjauksen tarkastus, joka on kohdistunut kaikkiin ministeriön osastoihin ja pääosaan ohjaussuhteista. Tarkastuksessa syntyneen käsityksen mukaan ohjausotteessa on ministeriön sisällä vaihtelua ja monin osin vielä olennaista kehittämisen tarvetta. Ministeriön ohjausote on viime vuosina kuitenkin parantunut etenkin laajahkon strategiatyön kautta. Yksittäistapauksissa ohjausta on myös muutoin selvästi kehitetty. Tulostavoiteasetannassa ei viime vuosina ole tapahtunut olennaista muutosta. Tarkastuksen perusteella on esitetty ministeriölle suosituksia, joilla tulosohjauksen ohjausvaikutusta voitaisiin nykyisestä lisätä.

TALOUSARVION JA SITÄ KOSKEVIEN KESKEISTEN SÄÄNNÖSTEN NOUDATTAMINEN

Tulotukien, lfa-tukien ja ympäristötukien takaisinperinnät on kirjattu talousarvion vastaisesti talousarviomenotilin hyvitykseksi myös sellaisissa tapauksissa, joissa alkuperäinen määräraha ei enää ole ollut käytettävissä. Lisäksi ministeriö on kirjannut vuodelle 2003 yhteensä 64 000 euroa vuodelle 2004 kuuluvia menoja. Muilta osin talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu.

ILMOITUSVELVOLLISUUS VALTIONTALouden TARKASTUSVIRASTOLLE

Maa- ja metsätalousministeriön tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 31.8.2004 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt tulotukien, lfa-tukien ja ympäristötukien takaisinperintäkirkjaukäytännön osalta.

Tarkastusneuvos, JHTT

Erkki Pitkänen

Erikoistutkija, JHTT

Väinö Viherkoski

TIEDOKSI Valtiontilintarkastajat
Valtiovarainministeriö
Maa- ja metsätalousministeriön kansliapäällikkö
Valtiokonttori